

QUÈ FAREM, QUÈ DIREM!

AUTOR: Adaptació feta per en Carles Cuberes de la llegenda *Lo Tarter dels Minairons* recollida per en Pep Coll a *Muntanyes Maleïdes* (Barcelona: Empúries, 1993)

(...) Bé, doncs si us ha agradat escolteu bé que ara ens n'anem, del fons del mar fins a les muntanyes més altes del nostre país. Sabeu com es diuen? Sí, ho heu encertat! Els Pirineus.

Aviam qui de vosaltres encerta què són els *falugues*, els *crepells*, els *boiets*, els *nanets*, els *gambusins*, els *nyitons*, els *joanets*, els *martinets* i els *minairons*??? Ho sabeu? O potser us ho imagineu?

Tota aquesta colla que hem anomenat són uns éssers diminuts que viuen arreu dels Països Catalans, sovint al bosc: sí, ho heu encertat: són follets, i tot i que n'hi ha de moltes menes i mides, tots són una miqueta família. Són com cosins, més propers o llunyans. Oi que ho enteneu?

Bé, doncs tot seguit pareu bé les orelles que parlarem dels nostres *amics* els Minairons.

CANÇÓ DELS MINAIRONS

*Segons conta la llegenda
Allà dalt als Pirineus
Hi viuen uns personatges
Més petits que els dits dels peus
Viuen dins d'un canutet
compte que si no el tanqueu
sortiran esperitats
caldrà que feina els doneu!!*

*Què farem, què direm!
Què farem, què direm!
Dóna'ns feina, dóna'ns feina
Que si no t'escanyarem!*

*Minairons els anomenen
I tothom els vol tenir
Perquè diu que et fan la feina
Són l'enveja del veí!
Si saps fer servir el canut
Segur que et podràs fer ric
Però alerta, ves amb compte
No t'enganxessis els dits!*

*Què farem, què direm!
Què farem, què direm!
Dóna'ns feina, dóna'ns feina
Que si no t'escanyarem!*

Bé, doncs tal com heu sentit, als pobles dels Pirineus hi ha moltes històries que parlen d'aquests éssers diminuts, molt treballadors però també una miqueta eixelebrats. Segons diuen es guardaven (o es guarden, ves a saber!) dins d'un canut de fusta d'aquells que feien servir les nostres àvies, besàvies, rebesàvies, rerebesà... bé, és igual! Per guardar les agulles. Mireu, igual que aquest que duc jo a la butxaca... Quan el canut es destapava els minairons sortien com un eixam d'abelles, cridant tots alhora: - Què farem! Què direm! Què farem! Què direm! – De seguida i ben de pressa se'ls havia de donar feina per a fer; si l'amo del canut dubtava o es distreia i no els encomanava cap feina per a fer aleshores els minairons... nyec!! l'escanyaven en un tres i no res!!! Per això calia anar amb molt de compte. Ai... Us imagineu tenir una colla de bitxets treballadors que ens facin tota la feina? Que ens endrecin l'habitació, que ens facin el llit, els deures de matemàtiques...

Bé, tot i que, com us deia, se n'expliquen moltes d'històries dels minairons, jo us n'explicaré una que fa passar fa una colla d'anys en un poble del Pirineu anomenat La Guàrdia d'Ares...

Diu que un vegada, en un mas del Pirineu, hi vivia un home que es deia Cinto. Segons sembla en Cinto, que era l'hereu i amo del mas i de les terres, havia fet al llarg dels anys una gran fortuna. Les coses li anaven realment bé i per això tothom li tenia una miqueta d'enveja. Tothom deia que s'havia fet ric gràcies a què tenia el canut dels minairons. Ja us ho podeu imaginar! Quan era època de llaurar no li calien ni homes ni bèsties; en tenia prou amb obrir el canut i quan els minairons sortien esperitats reclamant feina només havia de donar-los ordres i...zupzupzupzupzup...!!! En un obrir i tancar d'ulls els seus camps estaven llaurats i apunt per sembrar. En època de sembra passava igual: obria el canut i... vist i no vist! I a l'hora de segar i batre, tres quarts del mateix...

D'aquesta manera al llarg dels anys i gairebé sense esforç en Cinto i tota la seva família s'havien anat convertint en els més rics de la vall.

Un dia de mercat en Cinto decideix baixar a la fira d'Organyà per a comprar la millor mula que tinguessin, acompanyat d'en Miquelet, el seu mosso de més confiança. I això que quan ja eren a un tros de camí, a la collada del Pillat, en Cinto, de sobte, se n'adona que s'ha deixat el canut dels minairons a sobre el llit. Ai! I si algun envejós li pren?

- Miquelet, torna cap al mas de seguida sense perdre ni un minut i em duus un canutet d'agulles que trobaràs sobre el meu llit. Però sobretot! Ni se t'acudeixi d'obrir-lo, em sents?- li diu en Cinto

I ja veus al Miquelet que no té més remei que desfer tot el camí de pujada, que ara és de baixada, cames ajudeu-me. Pel camí es troba un pastor amb el seu ramat aprop d'una bauma.

- On vas Miquelet, que sembla que tinguis cagarrines!

- Ai! a buscar el canut del meu amo, que se l'ha deixat al mas! – li diu, sense aturar-se, en Miquelet

El pastor, que ja sap de quin canut es tracta i el què conté que li diu:

- Ves, amb compte, no l'obrissis pas, eh?

- Sí, si... – respon en Miquelet que gairebé ni el sent.

Al cap d'una estona de carrera en Miquelet que passa pel costat d'un rierol on hi ha una camperola fent la bugada:

- Miquelet! Home! Què fas que corres tant? Que has vist un fantasma??? – diu la dona, divertida.
- Ai! Vaig a buscar el canut del meu amo, que se l'ha deixat al mas! – li diu, sense aturar-se, en Miquelet
- Doncs ves amb compte no l'obris pas, eh? – li diu la dona, que ja sap el què hi ha a dins

Però en Miquelet poca cosa ha escoltat del consell de la dona.

Quan arriba a les primeres cases del poble de la Guàrdia d'Ares es troba un padrí (un avi) que està assegut al pedrís d'una casa, prenent el sol del matí.

- Ai Miquelet! Quina pressa tens? Que et persegueix algú??? – li diu el bon home
- No, no! És que vaig a buscar el canut del meu amo, que se l'ha deixat al mas! – li diu, una altra vegada, sense ni aturar-se.
- Ui, doncs ves amb compte que no se t'obri, eh? – l'avi li diu el mateix que els altres dos.

Però en Miquelet segueix el seu camí sense aturar-se. Al cap d'un tres i no res arriba al mas amb un pam de llengua fora, vermell com una tomata i suat com un cavall. Puja a l'habitació de l'amo i a sobre del llit hi troba el canut. Fa un tragueta de vi de la bóta i gairebé sense ni descansar torna a enfilar el camí de pujada. Es torna a creuar amb els tres personatges que li tornen a dir el mateix, que vagi en compte amb el canut i tota la pesca...

Aaaaaai.... però de tant dir-li a en Miquelet li comença a picar la...panxa? no! La... orella? No, tampoc! La... cama?? No, no és això! A en Miquelet el què li pica és la curiositat i la taffereria! Ai, i si obrís el canut només un momentet, per saber el què hi ha a dins i de seguida tancar-lo? Segur que no passaria res i l'amo no se n'adonaria... és que és clar, tothom li diu que no hi miri i... raó de més per mirar-hi, oi? Ja ho fem això les persones...

Total, que s'espera a arribar a un indret del bosc on no hi ha ningú, agafa el canut i... flups! Hi treu el tap!!! Ai mare, i tot d'una que comencen a sortir esperitats un raig de minairons que feia feredat de sentir: «Què farem, què direm? Què farem, què direm?», brunzeixen neguitosos davant dels seus nassos com un eixam de mosquits. El mosso, tot desconcertat, no sap què fer ni què dir. Finalment se li ocorre de dir:

- ai, doncs, doncs, doncs... Agafeu tots els rocs que trobeu i atarereu-los allà dalt!!

I ja veus a tota la colla de minairons, diminuts però plens de energia que comencen a agafar rocs per tot arreu i a apilar-los a una banda del camí. I en un tres i no res formen un pedregar (una tartera) tan grossa com tres camps de futbol. I feta la feina que tornen a dir:

- Què farem, què direm? Què farem, què direm? Què farem, què direm?

I el mosso que ja no saps què dir crida:

- Torneu-vos a ficar dins del canut, per l'amor de Déu!

I zzzzzzzzzzzzzzzup! Tal dit, tal fet. En un tres i no res els minairons que es fiquen un altre cop dins del canut amb un remolí, com quan traiem el tap de l'aigüera, sabeu? I en Miquelet, que li tremolen les cames, els braços i fins i tot les dents, finalment aconseguix posar-hi el tap... Ufff!! Quin esglai!

I el mosso enfila de nou el camí de pujada fins que una miqueta més amunt es troba el seu amo que ja l'espera (una miqueta neguitós) per seguir el camí fins a Organyà.

L'endemà al matí l'amo treu foc pels queixals

—Què carai vas fer fer ahir als minairons?

—Jooo? No re... No, no, no... el vaig pas obrir, el canut —balbucejava en Miquelet.

—No ho neguis, que bé m'ho he prou trobat aquesta nit. Estaven xops de suor!

—Ai amo! Perdoneu la meua tiferia —va confessar finalment el mosso—. No sabia què manar-los, i al final, els vaig dir que traginessin rocs i pedres.

—Doncs tu sí que has tornat a nàixer, xicot! Si no els haguessis manat cap feina, t'haurien escanyat allí mateix.

Així va ser com en Miquelet es va salvar per poc de la mala bava dels minairons i des d'aquell dia va aprendre a ser més prudent i no deixar-se endur per la tiferia. Ah! Per cert! L'indret del bosc on van actuar els minairons, encara avui es coneix com el Tarter dels Minairons; són un munt de pedres i rocs allargassat, al mig del bosc, que ningú s'explica d'on van sortir. Bé, vosaltres sí que ho sabeu, oi?